

A többórnyi favágás kikezdte a tenyeremen a bőrt, sajnó bőrkeményedésekkel teszem le a fejszét. Végigdörzsölök rajtuk, de az automatikus mozdulatot leszámítva nem érdekelnek. Már jó ideje nem törődöm az olyan dolgokkal, mint

58 Tólos Atanáz

KRÍZIS

a sérülések vagy az idő. Hátrahajtom a fejem, beszívom a frissen aprított fa és a környező erdő fenyőillatát. Megmozgatom a vállaimat, és rágyújtok.

Az, hogy a testem amortizálódik, tulajdonképpen megnyugtat.

Nem tudom, mióta vagyok itt. Több kilométerre a környéken nem lakik senki. Éppen ilyen helyre vágytam mindig is, el tudnám képzelni, hogy itt éljem le a hátralevő életemet. A kutatás, amelyben részt veszek, azonban alig tart tovább pár évnél. Az első év után összeül majd a kupaktanács, és megvitatják, hogy kár volt elvégezni rajtam a műtéteket, melyek lehetővé tették, hogy egy évig folyamatosan azt lássák, és azt hallják, azokat a szagokat érzék, amiket én, és teljesen felesleges volt megfigyelni, az általuk várva várt, de valójában soha vissza nem térő, régi élményeimre hogyan nem aktivizálódtak végül az agyi területeim. Minden reggel és este bevettem eddig a tablettát, amelyet az aláírt szerződés betartásául minden reggel és este be kell vennem, és a méréseik megfelelő biokémiai alapját hivatott biztosítani. És minden este bevettem utána négy milligramm nyugtatót, és megittam egy liter bort. Körülbelül negyedóra volt ezután, mire eltompultam, és további negyedóra, mire elaludtam. Mozdulatlanul feküdtem ezután reggelig, és nem álmodtam az égvilágon semmit.

Mióta megérkeztem, nem láttam embert. A kutatásban való részvételeért folyósított járadékból még az idefelé tartó úton bevásároltam, több hónapra elegendő konzervet, cigarettát, alkoholt. Nem tartott sok ideig berendezkednem. Egy platós terepjárót leszámítva egy hátizsáknyi holmi az összes vagyonom, a hátizsákban néhány ruhát, egy kikapcsolt és azóta is a táskában hagyott mobiltelefont, csak egy bankkártyát és az irataimat tartalmazó pénztárcát, gyógyszereket és egy bicskát hoztam magammal. Első nap körbejártam a házat, megbizonyosodtam róla, hogy az áramgenerátor, a kútszivattyú és a kazán működőképes, megnyitottam a radiátorokat, szellőztettem. A házhoz padlás is tartozott, a padláson téli álmukat alvó erdei darazsakon, nyestnyomokon, egy összegöngyölt, acélbetétes szárítókötélen és egy szerszámosládán kívül csak lomokat találtam. A padlás hiányos szigetelésén keresztül húzott a hideg levegő, a levegőben érezni lehetett a hó szagát, a hóét, amely azóta sem érkezett meg.

Könnyű munkának ígérkezett, amit vállaltam. A szerződésben foglaltak szerint szerződésszegésnek számít, és kötbéreként vissza kell fizetnem az

összjáradék másfélszeresét, amennyiben nem tartok be olyan alapvető elvárásokat, mint hogy például minden nap bevegyem az előírt gyógyszereket. Szintén szerződészegés, ha valamilyen módon akadályozom a méréseiket, vagy ha a testembe beépített eszközeiket eltávolíttatom; háromszorosát kell visszafizetnem a járadéknak, ha ezeket az eszközöket el is 59 tulajdonítom. Amennyiben a megállapodással ellentétben nem produkálok flashbacket, nem számít szerződészegésnek, csak nem hosszabbítják meg az egy éven túl a szerződésemet. Mikor aláírtam a feltételeket, nem állt szándékomban bármiféleképpen is ellenállni az elvártaknak, bizonyos szintig még a kutatás célkitűzésével is szimpatizáltam. A flashback jelenség működését akarták feltérképezni, nem gyógyászati okokból, hanem hogy imitálják. Egy olyan szolgáltatást akartak kifejleszteni, mely igénybe vevőjének lehetővé teszi egy általa választott régi élmény újraélését, olyan érzetek kíséretében, mintha valóban ismét ugyanott lenne. Ugyanazt látja, ugyanazt hallja, ugyanazokat a szagokat érzi, mint akkor. Időutazás. Ahogy telt az idő a szerződéskötés után, megkeseredett a számban az íz.

Nem akartam megfelelni a szerződésnek, és rutinom van abban, hogyan távolítsak el magamtól emlékeket. Nem tudom, mennyi ideje lakom az erdei házban. Élvezem az emberek társasága nélkül töltött időt, az egyre fokozódó könnyebbségből, utólag érezve csak meg a korábbi folyamatos készenlétet, amellyel töltöttem a napjaimat eddigi életemben. Az eltelt idő alatt érdemleges flashbacket nem produkáltam, és minél több ideje akadályoztam rutinjaimmal, hogy hozzáám férjenek az emlékeim, annál magabiztosabbá váltam azt illetően, hogy nekem ez a pihenés jár, és nem kell cserébe kiszolgáltatnom egy olyan rendszert, mely emberek szenvedéseit forintosítaná.

Ha végiggondolom az eddigi életemet, naivul hosszú ideig igyekeztem megvalósítani a valós berendezkedésemnek az ellentétét. Volt egy körvonalazatlan, tudatalatti képem arról, hogy a jó ember tisztességes adófizető, megbízható üzleti partner, és magánéletének is akármely mozzanatáról akármikor elszámoltatható, és én évekig dolgoztam annak a képnek a fenntartásán, hogy én ilyen jó ember vagyok. Végletekig szabálykövető voltam, és mindig is zavart a tudat, hogy az előtörténetem viszont nem élre vasalható. Húszas éveim alatt látszatra a sikeres fiatalok életét éltem, az egyetemen jól teljesítettem, a diploma után könnyen elhelyezkedtem, szabadidőmben sportoltam, szórakozni jártam, és te a gyönyörű menyasszonyom voltál. Életem ezt megelőző és a háttérben titkoltan továbbra is folytatódó időszaka viszont nem volt ilyen könnyedén kommunikálható. Kamaszkoromban csikkeket nyomtam el a tenyerem, vágásokat ejtettem a karomon, megtanultam a fizikai fájdalomra koncentrálni a lelki helyett.

A saját magam által okozott fájdalom biztonságos volt, én szabtam meg a mértékét, és azt is, hogy mennyi ideig tart. Húszas éveimre gyógyszer- és alkoholfüggő lettem. Ezek a függőségek nem a szerfogyasztás gyakoriságában álltak, hanem a sóvárgásban. A sóvárgásban, amelyet akkor éreztem, amikor nem jutottam a függőség tárgyához, a sóvárgásban, amely az álmaimat is kitöltötte akár, a sóvárgásban, amely megnyugszik, ha csak a közeledben tudod a lehetőségét annak, hogy bármikor kielégítheted, a sóvárgásban, amely minden tableta, minden korty ital keserűségét szomjoltó víz ízévé édesítette. Sosem tudtam elveszteni az önkontrollomat, csak a feszültség enyhült, a feszültség, mely időnként, elsőre észrevétlen fokozatossággal görcsbe húzta az izmokat a gerincem mentén, és kiszorította a tüdőmből a levegőt.

Nem tudom, mikor kezdtem el gondolatban beszélni hozzád. Egy idő után az emberben kirajzolódik egy kép a másik lehetséges reakcióiról, lehetséges mondatairól, egy töredékpillanattal előbb érzed az illatát, mint hogy föléd hajolnál, egy pillanattal előbb érzed a teste melegét a kezéd alatt, előbb hallod a hangját, mint hogy megszólalna. Nem tudom, mikor vált le a gondolataimban kirajzolódott te az egyébkénti lényedről. Onnantól kezdve azonban a történet pillanatában újságolhattam el neked minden örömet, és velem voltál akkor is, mikor az utcán összeestem, miután a test, amely a hangodhoz tartozott, összecsomagolt, és elköltözött. Majdnem pontosan négy évvel azután, hogy a test elhagyott, jelentkeztem a kutatás résztvevőjének. Ezalatt a négy év alatt a többi, egyéb elhanyagolt emlékem mellé elzártam a hangodat. Ma viszont erre a hangra ébredtem.

Pánikrohamod van, mondtad, mikor hajnalban kinyitottam a szememet. Percekig mozdulatlanul feküdtem az ágyban, bámulva a tengerkék homályban a plafont, hallgatva, ahogy odakinn zúg a szél. Álomban lerúgtam magamról a takarót, melegem volt. A légszomj viszont csak akkor vált érzékelhetővé, mikor felültem. Nem akarlak hallani, gondoltam, és magamhoz vettem az éjjeliszekrényről a nyugtatót. *Már nem hat ugyanúgy. De erre nem most jössz rá először.* A szervezetemben kialakult oxigéntöbblet miatt megmerevedtek az ujjaim, csak tartottam a kezemben, és nem tudtam kinyitni a nyugtatós üveget. Lehunytam a szemem, számoltam a kilégzésem és a belégzésem ütemét. Nem tudom, mennyi ideig feküdtem így, mire ki tudtam nyitni az üveget. Számolatlan mennyiségű tablettát vettem be, és negyedóra után eltompultam. A további negyedórában nem aludtam el. A padlásról lehallatszódott a nyest motozása.

Feküdtem az ágyban, és tudtam, hogy gyerek vagyok. Az anyám hangját hallottam, ahogy üvölt, éreztem, ahogy lerángatja rólam a takarót. Lehunyva tartottam a szemem, és meg se szólaltam. Éreztem, ahogy a testem nehezül az ágyban, és arra gondoltam, ha ezt így folytatom, talán végképp

láthatatlanná válhatok. Odakinn egy pillanatra elcsendesült a szél, és a váratlan hangtalanságra kinyitottam a szememet. Tudtam ismét, hogy hol és mikor vagyok, hogy felnőtt vagyok, és tenyerembe temetett arccal felültem. Konstatáltam, hogy a nyugtatónak semmi haszna többé. *Nem most jössz rá először, hogy az, hogy hozzáférést adtál a kutatóknak az elmédhez, mit jelent. Mit tervezel csinálni? Megpróbálsz kommunikálni velük? Megpróbálsz elhagyni a helyszínt, eltávolíttatni az eszközeiket? Azt hiszed, ez alkalommal sikerülni fog?* 61

Hányszor próbáltam? *Lényeges? Még mindig itt vagy.*

Felkeltem, a reggelre előírt gyógyszert nem vettem be, megmostam az arcom, felvettem a kabátom, és kimentem fát vágni.

A többórányi favágás kikezdte a tenyeremen a bőrt, sajgó bőrkeményedésekkel teszem le a fejszét. Hátrahajtom a fejem, beszívom a frissen aprított fa és a környező erdő fenyőillatát. Nem tudom, mióta vagyok itt. Miközben rágyújtok, átgondolom a napi rutinomat. A rutinomat, amelyet mostantól nem folytathatok. Valószínűleg már a szerződés aláírásakor tudták, mikor én még nem is gondoltam volna magamról, hogy neki akarok majd feszülni a terveiknek. Hogy nem akarom teljesíteni az elvárásokat. Már a szerződés aláírásakor tudták, milyen módon kontrollálnak majd. A kötbérről szóló szövegrész csak üres formaiság. Ugyanakkor nem gondolom, hogy egy-két flashbacknél többet adhattam nekik. A kutatás, amelyben részt veszek, alig tart tovább pár évnél. Az első év után összeül majd a kupaktanács, és megvitatják, hogy kár volt ennél az egy-két flashbacknél többet várni tőlem.

Elnyomom a cigarettacsikket, rágyújtok egy újabb szálra, és sétálni indulok. A ház környékén egyetlen kitaposott ösvény sem húzódik, a talajt vastagon összeálló, ezeréve lehullott és kifakult tűleveles ágak borítják. Emlékszel, mennyit sétáltunk régen?, gondolom. Emlékszel a folyóparti sétányra? Egyik évben lezárták a kedvenc szakaszunkat, a fákat kivágták, az egész területet beborították betonnal, és irodaépületet emeltek rá. Sajnáltam. *Már nem hiszek a nosztalgiádnak. A nosztalgiáddal csak elhazudod azt, hogy valójában menekülsz. Arról, ami igazán lényeges, sosem beszélsz.* Miről kellett volna beszélnem neked?

Egy nagyobb kőre lépek, a kezembe veszem, forgatom, majd teljes erőből elhajítom. A mozdulatnál megérezem a vállamban zsongó fájdalmat, ott, ahol anyám megütött. A földre lökött, és miközben tovább ütött, azt üvöltötte, hogy bárcsak meg se születtem volna. Azt üvöltötte, olyan vagyok, mint az apám, de nekem elképzelésem sincsen, apám milyen lehetett. Nem mertem védekezni, mert féltem, hogy visszaütök. Mégis olyan arccal hagyott ott, mintha visszaütöttem volna. Félek visszamenni, de attól is félek, hogy eltévedek.

Egy ősutát veszek észre a távolban. A félelem még a mellkasomban szorít, de ismét tudom, hogy felnőttem. Megállok. Az őz fehér foltjai szinte foszforeszkálnak a fenyőerdő homályában. Felemeli eddig lehajtott fejét, szemével az irányomba néz, majd hangtalan szökkenéssel el-
62 tűnik. Visszamegyek a házhoz.

A nyugtató nem hat, de rutinom van abban, hogyan távolítsak el magamtól emlékeket. Tennivalókat keresek a házban, felmegyek a padlásra, lehozom a szerszámosládát, órákig bütykölök apróságokat. Takarítok, szellőztetek. Leveszek az egyik könyvespolcra taláalomra egy könyvet. Mikor megérkeztem, automatikusan végignéztam a címet, a könyvek illata megnyugtat, szeretem a lapok tapintását, szeretem a könyveket. Elkezdem lapozni a levett könyvet, taláalomra helyenként beleolvasok, és eszembe jutnak a gyerekkori éjszakák, mikor elemlámpával olvastam a takaró alatt, minden pillanatban feszülten figyelve olvasás közben, hogy hallok-e a szomszédos szobából motozást, nem kelt-e fel anyám az esetlegesen átszűrődő fényre. Dühöt érzek. Dühöt a tehetetlenség miatt, a kiszolgáltatottság miatt. Az éretlenség miatt, hogy rossznak érzem magam, de egyúttal azt is érzem, hogy ezt a „rossz vagyok”-érzetet nem érdemeltem meg. Ismét megpróbálkozom a nyugtatóval, hiába. Kitépem a lapokat, a sarokba vágom a könyvet.

Este van, lezuhanyzom, lefekszem. Hajnalig nézem a plafont a sötétben, hallgatom, hogy pattognak az öreg fabútorok, nézem, hogy szűri tengerkék homállyá lassan a hajnal az addigi éjszakát. Miről akarsz beszélni hát?, kérdezem. *Te miről akarsz beszélni?* Mióta vagyok itt? *Talán két éve.* Miért nem emlékszem rá? *Biztos, hogy erről akarsz most beszélni?* Egyszer sem próbáltam meg...? *Mit? Megölni magad?* Igen. *Leállítottak, mielőtt befejezhetted volna. Elvesztetted az eszméleted.*

Miért hagytál el? *Meg akartál ütni.* Miért szerettél?

Átfordulok az oldalra, az ablak felé, az ablaknak viszont csak a felső szegletén látok keresztül fektemből. Így is csak a tengerkék homályt látom. Emlékszel a folyóparti sétányra? *Tudod, hogy én az erdőt sokkal jobban szerettem.* Tudom. Én is. Csak belém ivódott, hogy az erdőtől egyúttal félni is kell. Az erdei házakat egyszerre szerettem mindig is, és egyszerre rándult tőlük görcsbe a gyomrom. *Mi a baj az erdei házakkal?* Messze vannak mindentől és mindenkitől. Ez a jó bennük, és ez az, amiért félelmetesek. A folyóparti sétány egyszerűbb volt. Felszínes élmény, de tiszta és kézzelfogható, nincs benne semmi, ami összezavar.

Ugye, emlékszel rá, hogy ezt a helyszínt, ahol most vagyunk, te választottad? Emlékszem.

Felkelek, felmegyek a padlásra. Lehozom a szárítókötelet, kilépek a ház bejáratán, a tornácra. Nem érdekel az eshetőség, ha ezután sem fogok emlékezni semmire. Ha úgy térek majd magamhoz, mintha mi se történt

volna. Egy részem egyébként sem hiszi, hogy így lesz. A tornácon gerendák húzódnak a tornácot fedő tető alatt. Rögzítem a kötelet. Miközben folytatom az előkészületeket, elkezd esni a hó. Egy pillanatra hátat fordítok a huroknak, és nézem a hóesést. Nagy pelyhekben hullik, de nincsen elég hideg. Holnapra nyoma sem lesz.

63

Új Forrás 2021/5 – Tamas Atanáz: Krízis